

Chráněná krajinná oblast Soutok

Pro lidi a přírodu

Lužní krajina

Lednicko-valtický areál

Řekli o Soutoku

Jedinečná příroda

V náručí lužního lesa: Zpověď malíře jižní Moravy

Lužní lesy na jihu Moravy, poklidná řeka Dyje a majestátní hora Pálava se staly mým osudem. Procestoval jsem desítky zemí Evropy a vždy, když jsem se vracel zpět, mě lužní lesy vzaly do své náruče. Poznával jsem svět, obdivoval jeho pestrost, ale opravdovým útočištěm a domovem pro mě vždy byla a bude malebná příroda jižní Moravy.

Tato krajina luk, luhů a jezer se stala mou univerzitou, ale také

mou věrnou přítelkyní a láskou. Poznal jsem důvěrně byliny, květiny, vodní ptactvo, a dokonce se spřátelil i s komáry. Jízda na člunu po řece Dyji byla mým každoročním obřadem vítání jara či léta.

„Zdejší příroda skrývá mnohá tajemství“

V prostředí lužních lesů jsem prožíval celý rok, nacházel jsem zde nejen klid, ale také nevyčerpatelný zdroj inspirace k mé umě-

*„Ty víš, řeko Dyje,
ty víš, jak ti bylo,
ty víš, co to pro tebe znamená.
Napsali ti ortel,
narýsovali plány
usekli ramena.“*

lecké práci. Zdejší příroda skrývá mnohá tajemství, která odhalí jen těm, kteří umí naslouchat. Těm, kteří nespěchají a stanou se její součástí. Těm, kteří se jí otevrou a splynou s ní. Jedním z unikátů jsou prastaré duby, které jsou úžasnými pomníky plnými tajů a mystiky. Vnímám ty duby jako bytosti, které umírají. Mohou působit melancholicky. Přestože je už mnohé dostihla smrt, žijí však dál a jejich „hlavy“ zdobí koruny – klobouky čapích hnízd.

Lužní les má své nezaměnitelné kouzlo ve všech ročních obdobích. Zažil jsem pád obrovského suchého stromu v zimním jitru a dodnes si pamatuji ten pocit němého úžasu, který ve mně tento okamžik vyvolal. Pobýval jsem v lese opravdu ve dne v noci a kdo nezažil, neuvěří, jak lužní les v noci žije.

„Za záchranu lužního lesa jsem vždy bojoval“

Po tom, co jsem opustil svou učitelskou profesi a politický režim mě přiměl vystřídat mnoho zaměstnání, jsem se konečně stal malířem ve svobodném povolání. Vděčím za to opět své krajině. Měl jsem poté dostatek času na to, abych mohl v přírodě doslova žít a pochopit mnohá její tajemství. S úžasem jsem pozoroval černé čápy, pestrobarevné drahokamy – ledňáčky, bílé labutě, kormorány, racky, volavky, kvakoše, divoké kachny, husy, ale také krahujce, káňata a orly. Přihodilo se mi, že

za mnou přišlo mládě vodouše. Ležel jsem v trávě a ono mi pohlédlo z pár centimetrů do očí.

Za záchranu lužního lesa jsem vždy bojoval a zachytil jsem „umírající krajinu“ v obrazech, které byly vystaveny v Brně v Galerii pod krokodýlem. Úkolové akce Mizející krajina se nás v roce 1971 zúčastnilo asi patnáct. Měli jsme tu čest uchovat ve svých dílech navždy svědectví o kráse zdejší přírody, ale též o zániku velké části krajiny v oblasti Svratky a Dyje.

Krajina mě přijala jako svého člověka – malíře – a dala mi poznat svá tajemství. Nikde v naší zemi, ba ani jinde ve světě, jsem nenašel přírodu tak romantickou a půvabnou. S touto krajinou jsem se často loučil tam u Soutoku, kde se řeka Dyje a Morava spojí, aby dál putovaly na Slovensko a pak až do moře. Celý život jsem zasvětil lužním lesům a kraji pod Pálavou. Celý život čerpám náměty pro mé obrazy právě z této krajiny a na oplátku ji oslavuji a velebím.

Antonín Vojtěk v plenéru, foto archiv A. Vojtěka

Jdu tichem.

Lužní les přikryl poprašek sněhu.

Tu a tam něco zaskřípe, stromy vzdychají v mrazu.

Jdu tichem.

Ptáci umlkli.

Datli nevytúkávají své signály.

Za mými zády padá strom.

Suchý obrovský pahýl osiky.

Vylekán se octnu v bílé mlze.

Vír sněhu halí les.

Kmen se položil na bílou podušku,

se vší slávou,

se salvou na rozloučenou.

Od splávku prolétl barevný šíp.

Život a smrt se proluly.

Antonín Vojtěk, květen 2025

Vážené obyvatelky, vážení obyvatelé,

jižní Morava je plná krásy, která nemá v Evropě obdoby. Soutok Dyje a Moravy – místo lužních lesů, mokřadů a vzácných druhů – si zaslouží naši pozornost i péči. Vyhlášení chráněné krajinné oblasti Soutok proto vnímám jako krok, kterým vyjadřujeme úctu k této mimořádné krajině i odpovědnost vůči budoucím generacím.

Zároveň rozumím, že s tímto rozhodnutím přichází i řada otázek, nejistot či obav. Vnímám hlasy samospráv, spolků i obyvatel, kteří mají ke krajině osobní vztah. Proto považuji za důležité, aby ochrana přírody probíhala v dialogu a s maximální mírou pochopení pro život místních lidí. Věřím, že odpovědi, které i tyto noviny přinášejí, mohou mnohé objasnit a napomoci vzájemnému porozumění.

Jako hejtman Jihomoravského kraje podporuji ochranu takto jedinečných území. Věřím však také, že péče o přírodu a život místních lidí můžou jít ruku v ruce.

S úctou

Jan Grolich, hejtman Jihomoravského kraje

Jan Grolich v rozhovoru s ministrem životního prostředí Petrem Hladíkem, foto archiv Jihomoravského kraje

Rozhovor s ministrem životního prostředí Petrem Hladíkem

Pane ministře, proč vzniká nová CHKO Soutok?

Soutok Moravy a Dyje je jedním z největších přírodních klenotů Jihomoravského kraje. Unikátní krajina lužních lesů, luk a mokřadů, která je domovem pro stovky ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů. Přirozené záplavy tady po staletí formovaly říční krajinu slepých ramen a tůní s mohutnými solitérními duby, kterou jinde v Evropě už téměř nenajdeme. Těch je tu téměř 12 tisíc a poskytují útočiště široké škále živočichů od brouků a mravenců po ptáky, hnízdící v jejich korunách. Vyhlášení CHKO Soutok je tak obrovským úspěchem a místní obyvatelé mají být na co hrdí, protože jde o ochranu jednoho z nejceněnějších přírodních území v Evropě.

Jak vypadalo vyjednávání a jak se podařilo dosáhnout podpory pro vyhlášení?

Od začátku jsme vedli otevřený a trpělivý dialog a objasňovali, že lidé nepřijdou o svá pole ani se nezastaví tradiční hospodaření. Celkem jsme iniciovali více než

300 jednání s obcemi, vlastníky, lesníky, zemědělci, spolky i dalšími partnery. Na přípravách CHKO pracovaly desítky lidí z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Ministerstva životního prostředí, krajského úřadu i občanské společnosti. Ve spolupráci s městy a obcemi nyní upravujeme hranice evropsky významných lokalit, připravujeme plán péče o území CHKO a řadu projektů, na nichž se většina obcí aktivně podílí a v mnoha případech je sama iniciovala.

Co konkrétně bude vyhlášení CHKO pro Soutok znamenat?

Vyhlášení CHKO Soutok umožní soustavnější ochranu a obnovu této unikátní lužní krajiny. Zaměříme se na zlepšení vodního režimu pomocí přírodě blízkých opatření, především revitalizací říčních ramen a úpravou manipulace na vodních dílech a napomůžeme tak snížení hladiny podzemní vody podél řeky Moravy. Plánujeme obnovu Slováckých luk u Lednice, včetně navrácení vody do krajiny. Nabízíme

Tam na jihu Moravy, olejomalba na plátně, autor Antonín Vojtěk

opatření pro prevenci komářích kalamit s podporou z Národního programu Životní prostředí i finanční pomoc na likvidaci invazní ambrozie na Podluží. Chceme rozvíjet místní šetrný cestovní ruch, proto připravujeme nové naučné stezky, cyklotrasy a lepší zázemí pro návštěvníky. Věřím, že CHKO přinese užitek nejen přírodě, ale i místním lidem a podnikatelům. Právě pro místní obyvatele se může stát novou pracovní příležitostí. Protože Agentura ochrany přírody a krajiny ČR bude hledat zaměstnance, kteří se o CHKO budou starat, mezi místními lidmi, a tak péče o území zůstane v rukou zdejších občanů.

Setkali jste se během procesu s nějakými překážkami?

Obavy jsou při tak zásadním kroku přirozené. Někteří lidé se báli omezení hospodaření nebo zásahů do každodenního života. Proto bylo důležité otevřeně jednat a hledat konkrétní řešení případ od případu. Museli jsme vyvracet i některé dezinformace, například ohledně ohrožení zdrojů pitné vody nebo

Obě foto archiv MŽP

o údajném zákazu hospodaření na orné půdě. Lidé iniciovali vznik dvou petic. Jednu na podporu vyhlášení CHKO, kterou podepsalo přes 15 000 lidí, včetně místních obyvatel. Druhá byla kritičtější, vymezující se proti vyhlášení CHKO, se zhruba 3 800 podpisy. Co je ale důležité, signatáře obou petic spojuje společný zájem zachovat místní přírodní a kulturní dědictví pro další generace, jen se liší v představách, jak toho dosáhnout.

Máte na jižní Moravě, na Soutoku, své oblíbené místo?

Mám jich hned několik. Velmi blízký je mi Lednicko-valtický areál, kde se krásně propojuje kulturní dědictví s přírodou a připomíná obrovský anglický park, ideální pro cyklisty i milovníky klidné přírody. V jeho jižní části, v parku Niva Dyje, se rád s rodinou projíždíme na kolech Kančí oborou a moc rád máme Valy u Mikulčic a slovanské hradiště s pozůstatky opevnění a základů 12 kostelů. Rád se projdu i kolem starých meandrů Dyje, kde má člověk pocit, že se ocitl úplně mimo civilizaci. To největší kouzlo Soutoku spočívá podle mě v jeho pestrosti. Najdete tady všechno, od starobylých lužních lesů přes rozkvetlé louky až po mokřady s množstvím vzácných ptáků.

Co byste vzkázal lidem, kteří pochybují o nutnosti zřízení CHKO Soutok?

Pozval bych je, aby přijeli a navštívili naši Moravskou Amazonii. Ať už pěšky, nebo na kole, každý tu najde nádherný kout přírody. Soutok ukazuje jinou tvář v každém ročním období, od jarních záplav po podzimní tichou krásu. Věřím, že když lidé tuto krajinu osobně zažijí, pochopí, proč ji musíme chránit pro příští generace.

Chráněnou krajinnou oblast Soutok navštívil 25. února 2025 prezident České republiky Petr Pavel. K jejímu vyhlášení uvedl:

„Já jsem pro. Když jsem se seznámil se všemi námitkami i s hodnocením odborníků, tak mi vychází, že to opravdu dává smysl. A přestože vnímám obavy některých lidí, kteří si mysleli, že budou nějakým způsobem dotčena jejich, ať už vlastnická práva, nebo svoboda chodit tam, kam byli zvyklí chodit, myslím si, že naprostá většina těchto připomínek byla vysvětlena. Komunikace tady rozhodně nebyla podceněna – ať už ze strany starostů, hejtmana nebo ministra životního prostředí. Těch důvodů pro zřízení CHKO vidím opravdu více než těch, které jsou proti.“

foto Tomáš Fongus,
Kancelář prezidenta republiky

Mikulčice se těší na obnovu slepého ramene Moravy

**Rozhovor se starostou Mikulčic
Josefem Dvořáčkem**

Jednou z obcí, kterých se dotkne vyhlášení CHKO Soutok, jsou Mikulčice na Hodonínsku. Podle jejich starosty Josefa Dvořáčka pozitivně převažují.

Co si myslíte, že má na vyhlášení CHKO smysl?

Je to ucelený program ochrany přírody lužních lesů a luk včetně potřebné péče. V okolním lužním

lese je několik maloplošných chráněných území a při vzniku chráněné krajinné oblasti dojde k sjednocení všech pravidel a správy. A v tom vidím pozitivum. Věci, které vadily jednotlivým zájmovým spolkům, rybářům, myslivcům snad ani ne, ale i privátním lidem, třeba chození do lesa na houby a podobně, to vše se vysvětlilo. A myslím, že žádná

další třetí plocha nebo nějaký problém nevystaly. Při jednáních u nás v Mikulčicích jsme na žádné zásadní problémy nenarazili.

Ano, nějaké omezení asi bude pro zemědělský podnik nebo lidi, kteří tam sečou louky. Ti asi budou dělat takzvané mozaikové sečení. Prostě se neposeče v jeden den všechno, sekát se bude postupně, aby se hmyz a ptáci stihli pře-

sídlit. Ale tuším, že za to budou kompenzace, takže neočekávám nic moc dramatického.

Jak může vyhlášení vaší či okolním obcím konkrétně pomoci?

Například zviditelněním. Měli jsme zájem tady v Mikulčicích postavit informační centrum, protože jsme nejzazší bod vstupu do CHKO, což dává logiku. Máme poblíž i cenné archeologické vykopávky s muzeem, takže by měli přijíždějící turisté další důvod se zdržet. A také by tam nejezdili zbytečně auty, ze záchytného parkoviště u obce by byla doprava elektrovlačkem. Tenhle projekt, který

měl být spolufinancovaný ze švýcarských fondů, zatím nenašel podporu u současného zastupitelstva. Ale není všem dnům konec. Ale hlavně už dnes s AOPK ČR řešíme letitý problém, a to slepé rameno Moravy v katastru Mikulčic. Takových slepých ramen je více. Toto „naše“ mělo přítok jenom z řeky Moravy při vyšší hladině, například při jarním tání. Pod Lanžhotem se před nějakou dobou kvůli obavám slovenských obcí ze zaplavování odstranil jez, který udržoval vodu v řece Moravě pod Mikulčicemi v určité výšce. Takže se voda do našeho slepého ramena už desítky let nedostává. Je to jedno z nejdelších slepých ramen,

Starosta Mikulčic, foto archiv obce

má asi dva kilometry a dneska je z poloviny suché. Lituji toho rybářů, protože to byla významná rybářská voda. Nyní s AOPK ČR řešíme jeho napouštění z nedaleké lesní „smuhy“. Když se podaří, aby tam mohly znovu vesele žít ryby, tak to bude jeden z výrazných úspěchů.

Připravujeme i projekt na odbahnění Růžového rybníka. Již dříve jsme ve spolupráci s Biosférickou rezervací Dolní Morava, AOPK ČR a dalšími veřejnými i soukromými subjekty odbahnili Zámecký rybník. Menší rybník vedle zámku, takzvaných katakomb a skleníku, však ještě zůstal neodbahněný. AOPK ČR nám nabídla pomoc, protože je to zájmový biotop s výskytem ohrožených druhů rostlin a živočichů. Musí se opravit poškozené břehy, jejichž údržba je dnes prakticky nemožná. Jsou prudké a trhají se jejich hrany na styku s vodní hladinou, takže je to i nebezpečné. To všechno by se pravděpodobně spojilo do jedné akce začátkem příštího roku.

Jak dlouhodobě funguje soužití bobra a člověka v parku?

Bobra tu máme stále. Většinu ohrožených stromů jsme oplotili. Používáme repelentní přípravky proti bobrovi na jejich ochranu. Bohužel ty, které nám nejlépe fungovaly, se nyní nedají sehnat.

Bobra už bohužel takto „odháňet“ nemůžeme, ale snažíme se

Bobr evropský, foto Václav Bystřický

nadále oplocovat. Máme s tím samozřejmě problémy, protože ne každý strom můžete oplotit. Když má strom kořeny ve vodě, tak ho prostě neoplotíte, ani když je na kraji břehu. Jsou-li stromy v porostu, který je třeba dál od vody, tak tam už bobra nejde. Když ale nemá jinou potravu v blízkosti vody, tak jde i do tohoto porostu. Nicméně proti dřívějšku, kdy jsme měli škody v řádech milionů za jednu sezo-

nu, teď řešíme poškození dřevin rozsahem výrazně nižší. Už jsme se snad s bobrem naučili žít.

Objevily se nám zde také nutrie, ty se většinou pasou na trávě a bylinách případně ožirají výmladky stromů, ale nedělají škody na kmelech. Bohužel zase více škodí na březích, které podhrabávají, dělají si tam nory a tím je narušují. Nutrie je na rozdíl od bobra invazním druhem a je možné ji potlačovat.

Správce lednického parku Oto Bernad

Spolupráce je důležitá pro ochranu památek i přírody

Správce lednického parku Oto Bernad z Národního památkového ústavu před staletými stromy, které čeká arboristická údržba. Foto Pavel Gejdoš

Co se teď aktuálně bude dít v Zámeckém parku v Lednici, který spravuje Národní památkový ústav?

V zimě a brzy zjara jsme park, tak jako každý rok, připravovali na návštěvnickou sezónu. Udržují se dřeviny, cesty, záhony, aby vše vypadalo tak, jak má.

Novinkou je, že jsme ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) připravili projekt na ošetření historických dubů, které jsou staré 150–200 let. Jsou stanovištěm ohrožených druhů hmyzu, hnízdí v nich i datlovití ptáci a ukrývají se netopýři. Řada z nich je ale potenciálně nebezpečná pro návštěvníky, pro-

tože se z nich odlamují větve, některé mají houbové organizmy na kořenech a mohly by se vlastní vahou vyvrátit. Proto jsme nechali posoudit jejich zdravotní stav soudním znalcem. Znalec navrhl i opatření, která jsme konzultovali s AOPK ČR, která také poskytne na ošetření potřebné finance. Mělo by k tomu dojít koncem léta.

Odbahnění Zámeckého rybníka, který je součástí národní přírodní rezervace, realizované díky podpoře Ministerstva životního prostředí. Foto Pavel Pešout

Tesařík obrovský, foto Jindřich Procházka

A soužití památkářů a ochránců přírody?

Co se týká lednického parku, tak za těch asi 24 let, co tady pracuji, jsme neměli nikdy s ochranou přírody problémy. Vždycky jsme se domluvíli. Samozřejmě jejich zájmy jsou někdy odlišné od zájmů památkových, tak je potřeba hledat kompromisy. Například když jsme potřebovali odstranit nějaký nebezpečný strom, který byl pro přírodu cenný, ale stál nakloněný u cesty a poten-

ciálně ohrožoval bezpečnost lidí, tak nám pracovníci AOPK ČR vyšli vstříc urychleným vydáním rozhodnutí k jeho stabilizaci respektive pokácení, atd... Také nám ochránci přírody významně pomohli s odbahněním Zámeckého rybníka dotací z Operačního programu Životní prostředí.

„Od vyhlášení CHKO Soutok si slibujeme jednodušší schvalování“

Pokud bychom byli závislí jen na prostředcích přidělených na provoz a údržbu NPÚ, nejspíše bychom ty peníze nedali dohromady. Spolupráce je dobrá a myslím, že velkou roli hraje fakt, že se již známe, tak víme, co od sebe čekat a snažíme se vycházet si vstříc.

Od vyhlášení CHKO Soutok si slibujeme zjednodušení procesů schvalování, například právě u ošetřování a kácení dřevin. V zámeckém parku totiž není jenom národní přírodní rezervace, ale je zde ještě evropsky významná lokalita, území zařazené do soustavy Natura 2000 a ke každé žádosti se pro různá území vyjadřovaly různé orgány – krajský úřad, AOPK ČR, MŽP, obec s rozšířenou působností, tedy Břeclav, obec Lednice... Přitom hranice těchto lokalit nelze v terénu úplně přesně na centimetr vytyčit a není jasné, jestli například tenhle strom je v zóně, ke které se vyjadřuje ještě kraj, nebo o kousek vedle už „jen“ obec. Takže to bylo opravdu složité. Nyní se vše zjednoduší, budeme se obracet už jen na jednoho partnera – místní pracoviště AOPK ČR – Správu CHKO Soutok.

Provozovatel plaveb po Dyji v Lednici

Na ochranu přírody je třeba mít páky

„Z Dyje je dnes oblíbená řeka,
zanesená ve vodáckých mapách“

Výlet na Dyji, foto Pavel Gejdoš

Přírodu kolem řeky Dyje přibližuje návštěvníkům lednického zámekového parku flotila výletních lodí 1. plavební – týmu kapitánů Jaroslava Martinka, mimo jiné i člena Okrašlovacího spolku Lednice.

Jak dlouho plavba v Zámeckém parku funguje?

Letos jsme začali 27. plavební sezónu, takže to už je kus života. Tradičně jezdíme na dvou trasách,

po Zámecké a Staré Dyji. Flotilu už nerozšiřujeme. Když jsme loni pořídili a renovovali loď Skalici, jinou starší loď jsme vyřadili z provozu, aby nebyla řeka zahlcená přílišným provozem. A to je vlastně i důvod, proč jsme od začátku byli příznivci a snažili jsme se pomoci prosadit myšlenku zřízení CHKO Soutok. Protože od prvopočátku je naší filozofií, že my se musíme přizpůsobit tomu místu, řece, po

které plavíme. Takže stavíme nebo opravujeme nízkoponorové lodě s co nejekologičtějšími motory. A víme, že když nás řeka živí, tak i my jí něco musíme dávat. Protože je to nesledovaná vodní cesta, převzali jsme starost o údržbu vodního toku. Z Dyje je dnes oblíbená řeka, zanesená ve vodáckých mapách a díky tomu po úsecích, kde se my plavíme, mohou plout i vodáci nebo padlbordisti.

A projevuje se nějak vaše působení na Staré Dyji?

Výrazněji to bylo vidět předloni, v horkém létě byl nedostatek vody a byly problémy s velkým úhynem ryb kvůli nedostatku kyslíku. Zajímavé bylo, že v úsecích řeky, kde plujeme, tak žádný úhyn nebyl. Přitom je to stejná řeka. Jenom občas voda přinesla mrtvé ryby z horního toku, které jsme sbírali. Ale tady nehynuly. Prokázalo se, že jak vrtule lodí pohnou s vodou, tak ji prokysličují. I rybáři to za-

CHKO Soutok požehnal i papež

Nově zvolený papež požehnal pamětní desce vytvořené k příležitosti vyhlášení CHKO Soutok. Symbolický základní kámen vznikl na popud veřejnosti a do Vatikánu jej přivezl ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Dostával jsem od místních podněty, aby chráněné krajinné oblasti Soutok bylo při jejím vzniku požehnáno. Nápadů, jak to zařídit, bylo více, ale nakonec jsme využili mé dlouho plánované pracovní cesty do Itálie a oslovili Vatikán, zda by požehnání nemohl provést přímo Svatý otec. Audience byla plánována u papeže Františka, ale vše se seběhlo tak, že jsme se ocitli na generální audienci u nově zvoleného papeže Lva XIV.,“ uvedl ministr životního prostředí Hladík.

Pamětní deska byla za účasti ministra a dalších vzácných hostů slavnostně odhalena 21. června u zámku Lány.

Sledujte další aktivity a novinky z CHKO Soutok na webu soutok.aopk.gov.cz a také na jediné oficiální facebookové stránce facebook.com/chkosoutok.oficialni

Papež požehnal pamětní desce ve Vatikánu 21. května 2025.

znamenal, že od Minaretu až po Janův hrad zůstaly i ve vedrech v řece ryby živé, měly kyslíku dost. To je pro nás takové malé zadostiučinění, že plavba je s tou vodou spojená a neškodí jí.

Při údržbě řeky se samozřejmě snažíme o šetrnost. Nečistíme ji hlava nehlava, ale jde nám jen o volnou plavební dráhu. Chceme ale, aby řeka zůstala v původní podobě, zejména u staré řeky, kdy je zachovaný biotop lužního lesa a nivy Dyje. Co z přírody spadne do vody, tak tam necháváme a ono zase to přitahuje vodní živočichy a řeka je tím pádem zajímavá pro návštěvníky, kteří mají možnost vidět krajinu z jiného pohledu. Odlehčí to i Zámeckému parku, jehož centrální rybník je národní přírodní rezervací, když

se část davů mířících k Minaretu a Janohradu přesune na lodě.

A je něco, co vás v Lednici trápí?

Máme k řece vztah, každý rok tu třeba uklízíme. Bohužel se hodně v posledních letech rozšířilo divoké rybaření a kempování kolem Staré Dyje, přitom už nyní je to biosférická rezervace. Zákazy vjezdu málokdo dodržuje, takže se tam denně setkáváme během sezony s tím, že u vody stojí auta. Kempy rybářů z široka daleka paradoxně vytlačily rybáře, kteří se starají o zarybnění vody. Cizí rybáři tam kolikrát ve vodě umývají i auta. Když jsme se to snažili nějakým způsobem řešit, dávali jsme podněty na biosférickou rezervaci nebo na životní pro-

středí, tak vždycky řekli, že s tím nikdo nemůže nic dělat. Takže argumenty, které zaznívaly proti CHKO, že současná ochrana je dostatečná, z tohoto pohledu si myslím, že to tak není. Když má být ochrana dostatečná, tak musí mít někdo patřičné páky a musí být vytvořený systém, aby se takovému jednání zabránilo. A pokud se někdo potom vymlouvá, že on nic nemůže, tak je vidět, že ta ochrana dostatečná nebyla. Pokud vím, už probíhají jednání, jak umožnit třeba rybaření, ale blízké přírodě a eliminovat nešvary divokého kempování v místech, kde nemá co dělat. Takže toto je třeba z našeho pohledu naděje, kterou v CHKO vkládáme, že dokáže časem zase dostat lidské chování ke zdejší přírodě tam, kde má být.

Od archeologických nálezů po moderní lesnictví Příběh soutoku Moravy a Dyje

Dalibor Šafařík, foto archiv LČR

Rozsáhlé území nově vyhlášené chráněné krajinné oblasti se týká lužních lesů v nivách dolních toků řek Moravy a Dyje. V místech, kde Dyje vytéká ze třetí Novomlýnské nádrže, sousedí s další chráněnou krajinnou oblastí Pálava. Vlastní název Soutok odkazuje na nejjihnější cíp jižní Moravy, kde se Morava stéká s Dyjí a vytváří společnou hranici Česka, Slovenska a Rakouska.

První kulturní osídlení těchto úrodných úvalů dokládají v Mikulčicích nebo Pohansku mnohé archeologické nálezy z období Velké Moravy. Lidé však byli v této krajině už mnohem dříve a postupně ji přeměnili v zemědělskou oblast. Jen nivy řek po staletí každoročně zaplavované vodou nemohli využít. Les tam tedy zůstal a s ním i přírodní hodnoty, pro něž se lokalita stává chráněnou krajinnou oblastí.

Většina rozsáhlých lesů patřila v tomto regionu Lichtenštejnům. Tento významný šlechtický rod vstoupil na jižní Moravu před 760 lety a zdejší krajinu zásadně proměnil. Původní, často intenzivně mýcené a méně výnosné porosty s převahou vrb, topolů a babyky, nahradili lichtenštejnští lesníci dubem letním coby dřevinou vysoké hospodářské hodnoty. Kromě toho ale taky intenzivně vnímali estetickou funkci lesa, takže postupně vytvořili nejrozsáhlejší komponovanou krajinu v Evropě. Tu rozčlenili cestami s alejemi a menšími zámečky, zvanými salety, i dalšími stavbami využívanými při aktivním odpočinku a lovu. Tento výjimečný ráz krajiny se především díky péči mnoha generací lesníků podařilo zachovat. Také proto je Lednicko-valtický areál zapsaný na Seznamu světového dědictví UNESCO.

V regionu má historickou tradici i myslivost. Už od středověku byly lužní lesy útočištěm mnoha druhů zvěře, stejně jako velkých šelem. Jelení zvěř, která se zde vždy vyskytovala, chovali lichtenštejnští hospodáři cí-

leně. V loveckých revírech v okolí Lednice a Břeclavi se dodnes nachází na 4 232 hektarech naše největší obora zvaná Soutok s jelení, dančí a černou zvěří.

Když v roce 1945 převzal lichtenštejnské majetky stát, začal spravovat i tamější lesy, v současnosti prostřednictvím státního podniku Lesy České republiky. Do roku 1989 byla rozsáhlá oblast lesů a luk na soutoku řek součástí hraničního pásma, kam měla přístup jen pohraniční stráž a lesníci. Ti se ve druhé polovině minulého století zaměřili na kvalitní dřevní sortimenty, tedy především dub letní a pokračovali tak v lichtenštejnské tradici. Významné změny přinesl nový lesní hospodářský plán, jehož součástí se po roce 2020 stala řada postupů a opatření. Jedním z nich je prosvětlování hustých lesů s cílem vytvořit optimální životní podmínky pro druhy hmyzu vázané na dřeviny s osluněnou kůrou. Také se omezil rozsah holosečí i v minulosti více využívané intenzivní technologie při obnově lesa.

Lužní lesy také po staletí pravidelně zaplavovala voda z řek. V 70. a 80. letech minulého století ale vodohospodáři koryta Moravy a Dyje napřímili, zahlobili a ohradili. Jedním z důsledků, kterým luhy trpí, byl pokles hladiny podzemní vody. V 90. letech tehdejší „státní lesy“ obnovily a vyčistily síť melioračních kánálů, říčních ramen a bývalých koryt, takže se většina území mohla zase zaplavit. Pomocí soustavy stavidel a propustí se tento děj každé jaro opakuje, což imituje přirozené povodňové vlny i rozsáhlejší záplavy. Lesy ČR tak doplňují zásoby podzemních vod a zlepšují lesům životní podmínky.

Pokud jde o ochranu přírody a krajinných hodnot, celá oblast je součástí Biosférické rezervace Dolní Morava a mokřadů chráněných podle Ramsarské úmluvy. Nejcennější území byla v minulosti vyhlášena jako zvláště chráněná. Mezi nejvýznamnější a nejznámější patří pralesovitá národní přírodní rezervaci Ranšpurk a Cahnov-Soutok a od letošního ledna 2025 i nová přírodní památka Soutok či národní přírodní rezervace Lanžhotské pralesy. Po roce 2000 se veškeré lužní lesy staly součástí soustavy chráněných území Natura 2000. Celý proces završuje letošní vyhlášení chráněné krajinné oblasti, která v tomto mimořádně cenném území vhodnou formou vzájemně propojí lesnické hospodaření s ochranou přírody.

Dalibor Šafařík

Autor je generálním ředitelem státního podniku Lesy České republiky.

Jana Krutáková

CHKO Soutok je odborně podložená

Vsouvislosti s aktuální diskusí ohledně vyhlášení chráněné krajinné oblasti Soutok považuji za důležité veřejně podpořit tento záměr a reagovat na kritické hlasy, které její vznik zpochybňují. Rozumím tomu, že jakýkoli zásah do územního uspořádání vyvolává otázky a vyžaduje důkladné posouzení dopadů. Přesto je třeba říci zcela jasně: návrh na vyhlášení CHKO Soutok je odborně podložený, ekologicky nezbytný a zároveň v souladu se strategickými zájmy České republiky v oblasti ochrany přírody a krajiny.

Jako poslankyně a zároveň obyvatelka obce, jejíž katastr bude spadat do navrhované CHKO, považuji za důležité uvést, že chápu regionální specifika i citlivost tohoto tématu. V každodenním kontaktu

s občany zaznamenávám jak podporu, tak otázky a někdy i skepsi. Právě proto se domnívám, že je potřeba vést věcný, informovaný dialog s místními aktéry a hledat řešení, která budou slučovat veřejný zájem s legitimními požadavky místních obyvatel.

Zároveň věřím, že ochrana přírody není v rozporu s charakterem území ani s dlouhodobými hospodářskými potřebami regionu. Naopak – může se stát jejich stabilním základem. Přírodní bohatství Soutoku není samozřejmostí, ale hodnotou, která vyžaduje cílenou ochranu a strategickou péči.

Jana Krutáková je poslankyně, předsedkyně sněmovního výboru pro životní prostředí.

Žije v Moravské Nové Vsi.

Návrat vody do lužní krajiny

Největším problémem lužních lesů na soutoku Moravy a Dyje je absence záplav a celkový nedostatek vody. Ten způsobily rozsáhlé vodohospodářské úpravy provedené ve druhé polovině minulého století. Bez návratu vody do jihomoravských luhů nelze zajistit jejich dlouhodobé uchování.

Proto státní podnik Lesy České republiky ve spolupráci s Povodím Moravy s.p. a Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR zahájil jeden z nejrozsáhlejších projektů obnovy přírody v České republice. Jeho cílem je zásadní zlepšení vodního režimu luhů. Celková hodnota opatření je více než 200 mil. Kč a hrazeno je ze zdrojů Minister-

stva životního prostředí (konkrétně z Operačního programu Životní prostředí).

Základním prvkem je výstavba nového jezu na Dyji u Pohanska, která je nyní v plném proudu. Vybudování jezu je technicky nezbytné pro to, aby se voda do lužních lesů opět vrátila. Řízené zaplavlávání se bude provádět v jarních měsících, a pokud nebudou přirozené průtoky stačit, poslouží voda z Novomlýnských nádrží. Aby jez nevytvořil v korytu řeky migrační bariéru pro ryby a další vodní živočichy, jde o jez dynamický. Speciální klapková konstrukce bude v provozu jen několik dnů v roce, jinak bude jez pro vodní organismy průchodný.

Projekt dále obsahuje revitalizační opatření v nivě řeky zahrnující tvorbu nových či prohloubení stávajících koryt ramen a kanálů o délce cca 4 km, vyhloubení dvacetí tůň či výstavbu desítky stávek a stavidel. Toto vše poslouží k lepšímu zadržení vody a umožní její dočasnou regulaci v místech hospodářských zásahů v lesích nebo na loukách.

Věříme, že se tímto rozsáhlým opatřením podaří alespoň zčásti napravit to, co bylo v minulosti poničeno. Voda zase přinese do krajiny Soutoku život.

Vlastimil Bogdan a Martin Dušek

Autoři se profesně zabývají revitalizací vodních toků.

Ambrozie je rizikem i pro lidi

V chráněné krajinné oblasti Soutok se, podobně jako jinde v České republice, šíří různé invazní druhy rostlin a živočichů. Ohrožují nejen místní přírodu, ale některé představují i riziko pro lidské zdraví. Příkladem může být ambrozie peřenolistá. Této invazní rostlině původem ze Severní Ameriky se daří zejména na opuštěných či narušených plochách a její pyl je silně alergenní. Ambrozie je navíc nepříjemným plevelem a právě poslední roky je její vyšší výskyt zaznamenán v polích na Břeclavsku.

Nyní AOPK ČR připravuje leták s informacemi o tom, jak zabránit dalšímu šíření této rostliny, pro obce, vlastníky a uživatele pozemků. Chystá i podrobnější metodiku, která poskytne přehled o možnostech mechanické, chemické i preventivní likvidace ambrozie a bude sloužit jako praktický návod.

Výskyt ambrozie v Podluží mapují experti z České zemědělské univerzity v Praze. Výsledky poslouží jako podklad pro plánování a realizaci opatření zaměřených na likvidaci tohoto druhu.

Tomáš Görner,
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Ambrozie peřenolistá, foto Jana Juráková

Draví ptáci v CHKO Soutok

Nejen mezi odbornou ornitologickou, ale i mezi širokou veřejností je oblast Soutoku známá díky dravcům. Nejméně jedenáct druhů tady hnízdí, další dva pak těsně za hranicí CHKO. Dalšíh osm druhů se pravidelně objevuje na průtahu nebo v zimě. Asi nejatraktivnější jsou pochopitelně oba druhy orlů. S orlem mořským i orlem královským se můžeme setkat celoročně. Orli mořští si hnízda staví v lesích, v obvykle v méně přístupných starších porostech, zatímco orel královský obsazuje spíše otevřenější prostředí, lesní okraje, břehové porosty nebo i solitérní stromy. Kromě několika hnízdicích párů obou druhů se v území pohybují i nedospělí, nehnízdící ptáci, u orlů mořských během zimy v počtu až desítek jedinců. Oblast Soutoku byla v roce 1998 prvním místem (a do roku 2009 i místem jediným), kde u nás hnízdil orel královský. Orel mořský se na jižní Moravu po šedesátileté přestávce vrátil v roce 1984, ale první mládě úspěšně vyvedl až o dvacet let později a od roku 2005 vyvádí mláďata každoročně i na Soutoku. Dva druhy luňáků, hnědý a červený, jsou nápadné svým vykrojeným ocasem (u luňáka červeného výrazněji). Luňáků hnědých v současné

Samice motáka pilicha, foto Jan Ševčík

Orel mořský, foto Jan Ševčík

době v lužní krajině spíše ubývá, naopak luňák červený je na vzestupu. Zatímco luňáci hnědí tráví zimu v subsaharské Africe, luňák červený u nás na zimu zůstává a někdy se tito společenští ptáci sdružují do skupin leckdy i mnoha desítek ptáků, kteří mohou společně nocovat v jednom lese. Přes den se však za potravou rozletují do širokého okolí, podle výsledků telemetrických sledování je to až patnáct i více kilometrů. Pokud tedy na podzim nebo v zimě navečer narazíte na stovku luňáků, vězte, že to neznamená, že jsou „přemnožení“, to se jen slétli nocovat na jedno místo. Z vzácnějších druhů uveďme ještě raroha velkého, ostříže lesního nebo včelojeda lesního, z běžnějších pak káni lesní, poštolku obecnou, jestřába lesního a krahujce obecného. V nejbližším okolí hnízdí pravidelně moták pochop a velmi vzácně i moták lužní. Od podzimu do jara se objevují

Soutok, foto Jan Milkín

moták pilich, káně rousná nebo dřemlík tundrový, pouze na jarním a podzimním tahu také orlovec říční a především koncem léta a začátkem podzimu i poštolka rudonohá. Tyto druhy však u nás nehnízdí buď vůbec, anebo jen zcela výjimečně (moták pilich a poštolka rudonohá). Na ochraně a zajištění klidu na hnízdištích, potřebného pro zdárné vyvedení mláďat, spolupracují pracovníci AOPK ČR přes dvacet let úspěšně s pracovníky státního podniku Lesy ČR i s dalšími subjekty.

David Horal, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Luňák červený, ilustrace Pavel Procházka

CHKO Soutok byla oprávněně zařazena mezi perly naší přírody.

V České republice je 27 chráněných krajinných oblastí. Chrání nejlepší ukázky kulturní krajiny s nezaměnitelným krajinným rázem a soustředěným přírodním a kulturním dědictvím. Spravuje je Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (s výjimkou CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce tvořící ochranná pásma národních parků).

- Celková rozloha chráněných krajinných oblastí v ČR je 11 506, 78 km², což představuje 14,59 % plochy státu.
- Nejstarší je CHKO Český ráj, která byla vyhlášena před 70 lety.
- Nejmladší je CHKO Soutok, vyhlášená v roce 2025.

Chráněná krajinná oblast Soutok v číslech

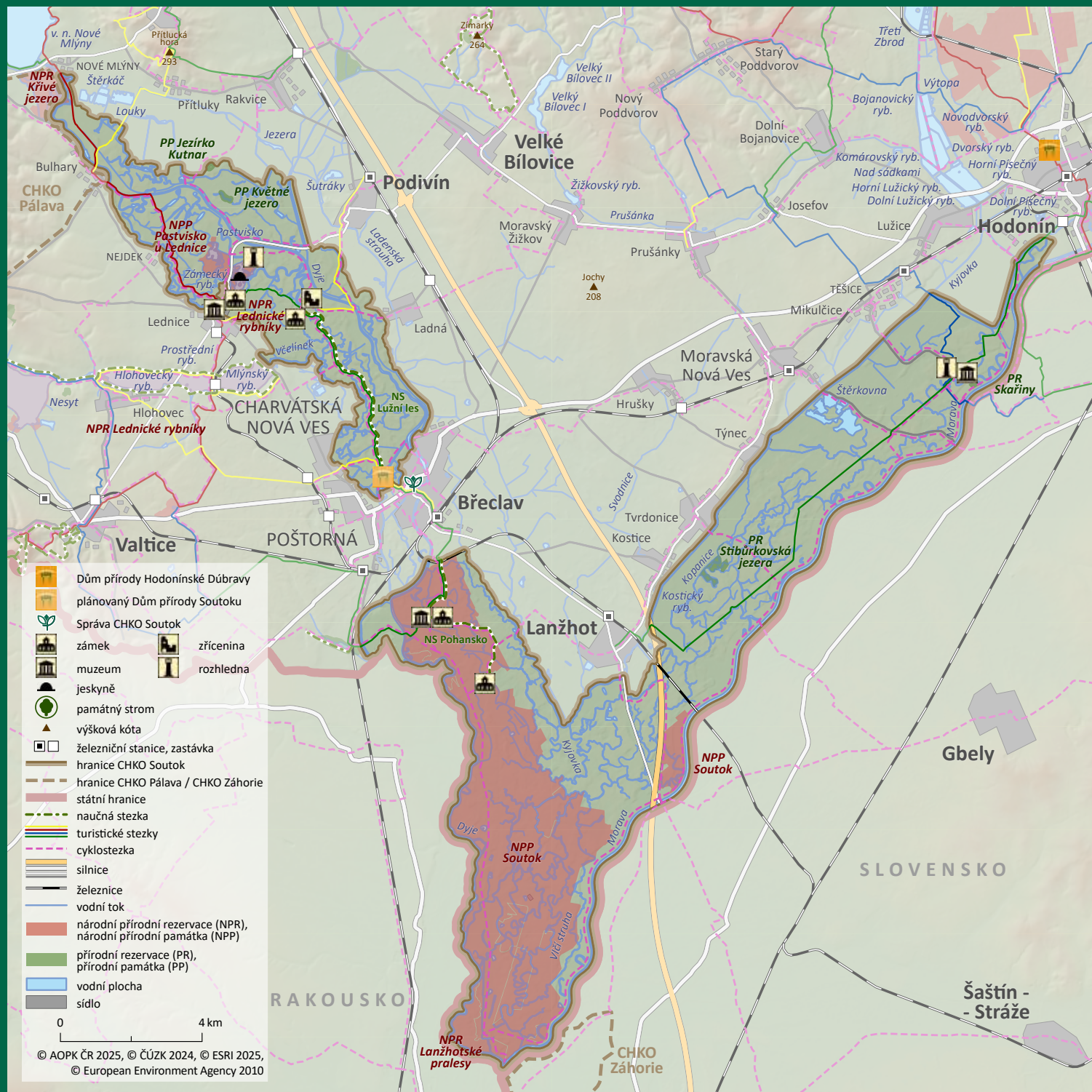
125 km², 57 % lesní pozemky

327 km vodních toků

250 druhů ptáků

80 % našich původních druhů ryb

Více o CHKO Soutok: soutok.aopk.gov.cz

Pracoviště AOPK ČR, Správa CHKO Soutok bude dočasně umístěno v Břeclavi, T. G. Masaryka 10.

Při příležitosti vyhlášení chráněné krajinné oblasti Soutok připravila Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Editovali Pavel Gejdoš, Karolína Šulová, Pavel Pešout, grafické zpracování Zita Nielsen. Foto na titulní straně: Krajina Soutoku, autor Jan Miklín. Neprodejné.